Hazırlayan: Çisel İLERİ
(İktisadi Kalkınma Vakfı - Kıdemli Uzman)

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri

ve bu çerçevede **İktisadi Kalkınma Vakfı** tarafından iş dünyasına yönelik yürütülen çalışmalar

AB müktesebatına uyum kapsamındaki düzenlemelerden en fazla etkilenen kesimlerin başında iş dünyası gelmektedir. Türk iş dünyasının mevcut dinamizmini ve rekabetçi gücünü koruyabilmesi için **müzakere sürecinin getireceği değişimin** etkilerini incelemesi, ortaya çıkabilecek maliyetleri ve fırsatları önceden belirleyerek ileriye dönük planlarını şekillendirmesi gerekmektedir.

Dönemin Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman'ın 9 Mayıs 1950 tarihinde Fransa, Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine demir ve çelik kaynaklarının yönetimini tek bir çatı altında toplanması yönünde yaptığı çağrı, bugün Avrupa Birliği'nin ilk adımı olarak kabul edilmektedir. 1985 yılında Milan Zirvesi'nde alınan karar neticesinde 9 Mayıs, tüm AB ülkelerinde "Avrupa Günü" olarak kutlanmaktadır ve tıpkı AB bayrağı, ortak para birimi euro gibi Birliğin sembolü haline gelmiştir. 1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylık statüsünün teyit edilmesiyle birlikte "Avrupa Günü" ülkemizde de kutlanmaya başlanmıştır. İktisadi Kalkınma Vakfı olarak biz de bu vesileyle Türkiye-AB ilişkilerinde gelinen noktayı değerlendirmek, neredeyse Türkiye-AB ilişkileri kadar eski bir tarihçeye sahip Türk iş dünyasının AB konusundaki uzman ihtisas kuruluşu olan Vakfımızın çalışmaları konusunda bilgi vermek istedik.

>> İKV Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Halûk Kabaalioğlu

TÜRKİYE'NİN AB MÜZAKERE SÜRECİ

Hepimizin hafızalarına kazınan ve Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerinde bir dönüm noktası olan 3 Ekim 2005 tarihi itibarıyla katılım müzakereleri süreci başlamıştır. Müzakereler başlamadan önce özellikle Kopenhag Siyasi Kriterleri'ni karşılamaya odaklanan Türkiye, 3 Ekim 2005 sonrasında 35 başlık altında düzenlenen AB müktesebatının üstlenilmesi amacıyla önemli yasal düzenlemeleri hayata geçirmekle yükümlüdür. Müzakere sürecinde bugün gelinen noktaya baktığımızda 12 başlıkta müzakerelerin açıldığını, sadece "Bilim ve Araştırma" başlığında geçici olarak kapatıldığını görüyoruz. 11 Aralık 2006 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Komitesi'nde alınan karar doğrultusunda Kıbrıs sorunu nedeniyle 8 başlıkta, Fransa ve GKRY'nin vetosu nedeniyle 12 başlıkta müzakerelerin açılamayacağı bilinmektedir. Böylece önümüzdeki dönemde sadece "Kamu Alımları", "Rekabet", "Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı" ile "Sosyal Politika ve İstihdam" başlıklarında müzakerelerin açılabileceği ortadadır. Hâlihazırda "Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı" başlığına ilişkin Türkiye'nin müzakere pozisyon belgesinin hazırlanmasına yönelik çalışmalar sür-

mektedir. Ancak bu tablo önümüzdeki yıldan itibaren mevcut engeller aşılmadığı takdirde müzakere sürecinde yeni başlıkların açılamayacağı bir döneme gelineceğini göstermektedir. Buna rağmen Türkiye'nin yapması gereken tüm başlıklar açılacakmışçasına AB uyum çalışmalarını sürdürmek, bu kapsamdaki yasal düzenlemeleri çıkarmak ve hayata geçirmek olmalıdır.

AB MÜZAKERE SÜRECİNİN TÜRK İŞ DÜNYASI AÇISINDAN ÖNEMİ

Müzakere sürecinin Türk iş dünyası açısından önemi ve bununla birlikte süreç içerisinde iş dünyasının oynayacağı rolü yazımızda kısaca iki başlık altında ele alacağız. Öncelikle toplumsal hayatın tüm alanlarında topyekûn bir değişimi beraberinde getiren AB müktesebatına uyum kapsamındaki düzenlemelerden en fazla etkilenen kesimlerin başında iş dünyası gelmektedir. Türk iş dünyasının mevcut dinamizmini ve rekabetçi gücünü koruyabilmesi için müzakere sürecinin getireceği değişimin etkilerini incelemesi, ortaya çıkabilecek maliyetleri ve fırsatları önceden belirleyerek ileriye dönük planlarını şekillendirmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Birliğe 2004 ve 2007 yıllarında katılan yeni üyelerin tecrübeleri kullanılacak en etkin aracın etki analizleri olacağını göstermektedir. Özel sektör tarafından doğru verilere dayanarak hazırlanan etki analizleri mevcut durumun daha gerçekçi değerlendirebilmesine, ortaya çıkacak maliyetlerin ve fırsatların doğru bir şekilde öngörebilmesine imkân sağlamaktadır. Bu etki analizlerinin sonuçları, müzakere pozisyon belgelerinin hazırlanmasına, geçiş dönemi ve istisna taleplerinin belirlenmesine önemli katkı sağlamaktadır.

İş dünyasının müzakere sürecinde önemli bir rol oynayacağı bir diğer alan ise iletişim stratejisinin hayata geçirilmesidir. AB üyesi ülkelerin tecrübeleri müzakere sürecinin başında yüksek seyreden kamuoyu desteğinin zaman içerisinde düşmeye başladığıdır. Türkiye'de AB üyelik sürecine verilen kamuoyu desteği ise siyasi iradedeki kararlılık kadar bazı AB üye ülkelerindeki siyasetçilerin yaptığı olumsuz açıklamalardan da etkilenmektedir. Öte yandan Türkiye'nin AB üyeliği konusunda nihai kararı söyleyecek olanın AB ve Türk halkları olacağı ortadadır. Ancak Türkiye'nin üyeliğiyle ilgili görüşler oluşturulurken, bunların mevcut önyargılar ve yanlış algılar yerine gerçekçi ve sağlam bilgilere dayanması gerekmektedir. Bu çerçevede gerek Türkiye içerisinde, gerek AB üyesi ülkelerde yürütülecek kapsamlı bir iletişim çalışmasının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

İKV'NİN AB ÜYELİĞİ SÜRECİNDE ÖNCELİKLERİ

Bugün Türk iş dünyasının temsilci kurumlarının kendi uzmanlarını, üyelerini, sektörlerini ve hatta bölgelerini bilgilendirmeye yönelik yürüttükleri faaliyetlerin yanında AB içerisindeki muadilleri, üyesi oldukları çatı örgütleri nezdinde yapacakları çalışmalar, Türkiye'nin müstakbel bir AB üyesi olarak, ortak sorunlara ortak çözümler bulma yolunda birlikte çalışma kararlılığını ortaya koyması açısından büyük bir önem taşımaktadır. Türk iş dünyasının AB üyelik sürecini başından beri yakından izleme ve değerlendirme arzusunda olduğunun en önemli kanıtı 1965 yılında İktisadi Kalkınma Vakfı'nın kurulması, Türk özel sektörünün AB nezdindeki ilk temsilciliği olarak Brüksel Ofisimizin 1984 yılında faaliyete geçmesidir.

45 yıldır hiçbir konjonktürel dalgalanmadan etkilenmeden kararlılıkla ülkemizin AB üyeliği hedefi için çalışan Vakfımız, oluşturduğu birikim ve deneyimle, Türk özel sektörünü AB nezdinde temsil eden saygın ve güvenilir bir "ihtisas kuruluşu"dur. Önceliklerinin başında Tük özel sektörünü AB süreci hakkında bilgilendirmek, sürecin etkileri ve yapılması gereken hazırlıklar konusunda uyarmak gelen Vakfımız, bu kapsamda "KOBİ'ler AB Yolunda" projesini hayata geçirecektir. İktisadi Kalkınma Vakfı, Bandırma Ticaret Odası ile işbirliği içerisinde bölgedeki işletme ve KOBİ'lere, başta çevre ve gıda güvenliği olmak üzere müktesebatın kendilerini doğrudan etkileyecek alanlarındaki düzenlemelerle ilgili bilgilendirme yapılacak, AB'ye yeni üye olan ülkelerin tecrübeleri aktarılacaktır. Projenin Mayıs ayı içerisinde yapılması öngörülen açış toplantısı ve Haziran ayında düzenlenecek teknik seminerlerin tamamlanmasını takiben, seminer sunumlarının yer aldığı bir yayın hazırlanarak tüm katılımcıların bilgisine sunulacaktır. Projemiz, Bandırma'nın ardından sanayinin yoğun olduğu diğer bölgelere genişletilecektir.

Vakfımızca iş dünyasını katılım müzakerelerine hazırlamak amacıyla yürütülen ve iş dünyası temsilci örgütlerinde çalışan 100'ün üzerinde uzmana etki analizi eğitiminin verildiği "AB Uyum Sürecinde Türk İş Dünyasının Etki Analizi Kapasitesinin Artırılması" projesiyle aynı zamanda kamu ve özel sektördeki karar alıcılara yönelik de üst düzey bir toplantı gerçekleştirilmiştir.

>> İKV tarafından yürütülen etki analizi projesinin eğitimlerine iş dünyası temsilci örgütlerinden ve kamu kesimlerinden 100'ün üzerinde uzman katılmıştır.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İKV'NİN AB PROJELERİ

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde özellikle Türk iş dünyasını doğrudan etkileyen sorunları tespit ederek, çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlayan İKV, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) büyük desteği ve Brüksel merkezli bir sivil toplum örgütü olan European Citizen Action Service (ECAS) işbirliğinde hayata geçirdiği "Vize Şikâyet Hattı" projesi çerçevesinde, Türk vatandaşlarının Schengen üyesi AB ülkelerine yapacakları turistik, ticari, ailevi, eğitim vb. amaçlı ziyaretlerde karşılaştıkları sıkıntının boyutunu gerçekçi, somut verilerle desteklenmiş güçlü ve tutarlı gerekçeler ile ortaya koyabilmeyi amaçlamaktadır. Proje çerçevesinde kurulan ve iki ay boyunca işleyen telefon hatlarına ve elektronik e-posta adresine yaklaşık bin çağrı iletilmesi, bu projeye duyulan ihtiyacı gözler önüne sermekle birlikte, Türk vatandaşlarının vize başvurularında karşılaştığı sorunları örnekleri ile ortaya koymaktadır. Projeye ilişkin bir dizi yayın, Türkçe ve İngilizce olarak İKV Yayınları'ndan hazırlanmış ve hem yurt içinde hem de yurt dışında ilgili tarafların dikkatine sunulmuştur.

Vize sorunun yanında Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki gümrük birliğinden kaynaklanan diğer sorunlarında da masaya yatırılması gerektiği malumdur. Nitekim İKV, 14-15 Mayıs 2010 tarihlerinde dünya çapında uzmanların katılacağı bir atölye çalışması düzenleyerek, dünya ticaret sistemindeki son gelişmeleri ve bunun AB, Türkiye-AB gümrük birliği ve Türkiye'nin ticaret politikası üzerindeki etkilerini inceleyecektir. Bu çalışma sonrasında hazırlanacak olan rapor kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Türkiye-AB ilişkileri konusunda en güvenilir bilgi kaynaklarından biri olan İKV tarafından yürütülen bilgilendirme projelerinin en uzun soluklusu "AB İle Katılım Müzakereleri Süreci Seminerleri"dir. 2005 yılında başlatılan proje kapsamında bugüne kadar toplam 27 ilin 24'ünde oda ve borsalarımızın desteğiyle toplumun her kesiminden gelen katılımcılara müzakere sürecinin işleyişi, getireceği fırsatlar ve zorluklar konunun uzmanlarınca aktarılmıştır.

Bilgilendirme çalışmalarını sadece Türkiye ile sınırlamayan, başta Brüksel'deki AB kurumları olmak üzere, AB üye ülkelerinde düzenlediği toplantılarla da dikkatleri üzerine çeken Vakfımızın geçtiğimiz yıl Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Paris X Nanterre Üniversitesi işbirliğinde Paris'te düzenlediği "Türkiye'nin AB'ne Katılımı-Korkuların Ötesine Geçmek " başlıklı uluslararası bir toplantıya Fransa eski Başbakanı Michel Rocard, Devlet eski Bakanı Ali Bozer ve Dışişleri eski Bakanı Emre Gönensay'ın yanı sıra birçok Türk ve Fransız uzman ve akademisyen katılmıştır.

Yine geçtiğimiz yıl Haziran ayında İstanbul'da düzenlenen uluslararası bir konferans ile başlatılan "From İstanbul to Madrid Towards Spanish Presidency" projesi, 4 Mayıs 2010 tarihinde Madrid'de Real Instituto Elcano ortaklığında düzenlenen ve Türkiye ve İspanya'dan üst düzey yetkililerin büyük ilgi gösterdiği uluslararası toplantı ile tamamlanmıştır.

Yukarıda sıralanan tüm bu faaliyetlerin yanında hazırlanan yayınlar, her hafta 6 binin üzerinde kişiye ulaşan elektronik bültenimiz, yeniden yayımlanmaya başlayan aylık İKV Dergisi ve Türkiye-AB ilişkilerinde meydana gelen gelişmelerin yakından, hızlı ve doğru bir şekilde izlenebilmesi için sürekli güncellenen İKV internet sayfası ile Vakfımız önümüzdeki dönemde de araştırma, bilgilendirme, tanıtım, eğitim ve koordinasyon çalışmalarını sürdürmeye ve üyelik sürecinin hızlandırılması ve hedefe bir an önce ulaşılmasına aktif bir şekilde destek vermeye devam edecektir.